

Lokalny Program Osłonowy Pomocy Osobom Starszym i Niepełnosprawnym

„Pomoc Sąsiedzka w Gminie Przemyśl”

na lata 2019 - 2022

I. Wprowadzenie

Starzejąca się populacja od lat stanowi duże wyzwanie dla polityki społecznej. Europa szybko się starzeje, przyrost naturalny maleje. Wzrost odsetka osób starych w społeczeństwie Polski nabiera coraz większego tempa. Główny Urząd Statystyczny alarmuje, że do roku 2035 udział osób w wieku 65 i więcej lat (65 lat powszechnie przyjmuje się jako umowną granicę starości) zbliży się do 1/4. Stopień sprawności osób w podeszłym wieku zależy od procesu starzenia, występowania schorzeń, stylu życia oraz czynników społeczno-środowiskowych i psychicznych występujących w ciągu życia. Zmniejszająca się z wiekiem sprawność powoduje wzrost zapotrzebowania na różne formy opieki. Kluczowym jest, aby wsparcie udzielane seniorom miało charakter środowiskowy i personalny – było udzielane lokalnie, w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej, z uwzględnieniem jej stanu zdrowia i zdolności psychofizycznych. Światowa Organizacja Zdrowia niejednokrotnie zwracała uwagę na to, że to właśnie środowisko społeczne pozwala osobom starszym dłużej pozostać samodzielnymi. W Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, w działaniu IV zapisano „wprowadzenie pomocy sąsiedzkiej jako jednej z form wsparcia samodzielności osoby starszej w miejscu zamieszkania”. Na potrzeby niniejszego programu przyjmuje się następującą definicję pojęć: usługa sąsiedzka czy pomoc sąsiedzka to wsparcie konkretnej osoby z trudnościami życiowymi świadczone przez osobę funkcjonującą w najbliższym otoczeniu. Przez najbliższe otoczenie należy rozumieć sytuację, w której osoba pomagająca ma możliwość stałego kontaktu. Wsparcie dostosowane jest do indywidualnych potrzeb osoby korzystającej z pomocy. Kluczową cechą tej pomocy powinna być bowiem elastyczność, zarówno w ustaleniu osoby świadczącej pomoc, jak i zakresu, form pomocy oraz monitorowania wsparcia.

Lokalny Program powstał w oparciu o następujące regulacje prawne:

1. *Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018r. poz. 1769) art. 17 ust. 2 pkt 4 tj. „Do zadań własnych gminy należy: 4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozważania potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych”,*
2. *Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020,*
3. *Krajowy Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji,*
4. *Rządowym Programem na rzecz Aktywności Społeczności Osób Starszych na lata 2014-2020,*
5. *Ustawa z dnia 11 września 2015r. (Dz. U z 2015r. poz. 1705) o osobach starszych,*
6. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przemysł na lata 2016-2022.*

Jedną z konsekwencji procesu starzenia się społeczeństwa jest zwiększanie się kosztów opieki instytucjonalnej. Lokalny program stanowi alternatywę dla umieszczania osób starszych niesamodzielnych w instytucjach zapewniających całodobowe utrzymanie.

I. Diagnoza sytuacji osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych na terenie Gminy Przemysław

Jedną z głównych składowych kształtujących procesy rozwojowe w gminie są jej mieszkańcy. Potencjał demograficzny gminy Przemysław według danych GUS na lata 2014-2017:

Rok	Liczba ludności w Gminie Przemysław ogółem	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	% liczby ludności gminy do liczby ludności w powiecie przemyskim
2015	10 417	5 221	5 196	14,01%
2016	10 541	5 281	5 260	14,17%
2017	10 571	5 295	5 276	14,20%

Źródło: strona internetowa GUS

Gmina Przemysław jest jedną z pięciu gmin powiatu, w której liczba mieszkańców w ostatnich latach uległa zwiększeniu. Natomiast liczba ludności w Gminie Przemysław wg. Danych Bazy Rejestru Gminy Przemysław na dzień 31 grudnia 2018r. wyniosła – 10 575 osób.

Zauważalna jest tendencja wzrostowa liczby osób starszych powyżej 60 roku życia na terenie Gminy Przemysław.

Rok	Liczba osób powyżej 60 roku życia
2015	1.483
2016	1.507
2017	1.597
2018	2.083

Źródło: Bazy Rejestru Mieszkańców Gminy Przemysław

Z danych pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemysławu wynika, że na terenie gminy ok. 50 osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych w wieku 60+ ma problemy z wykonywaniem podstawowych czynności dnia codziennego. Trudności te związane są z podeszłym wiekiem, złym stanem zdrowia oraz brakiem możliwości zaspokojenia potrzeb w ww. sferach przez najbliższą rodzinę. Osoby te nie mają możliwości zaspokojenia potrzeb związanych z opieką z uwagi na brak wystarczających środków finansowych. Posiadają one, co prawda dochody przekraczające kryterium ustawowe kwalifikujące do pomocy społecznej, ale zrealizowanie podstawowych, niezbędnych wydatków na żywność, leki itp. uniemożliwia poniesienie dodatkowych kosztów związanych z opieką.

Problemy osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych:

- samotność, poczucie izolacji w otoczeniu;
- konflikty z rodziną i w rodzinie;
- brak zrozumienia i wsparcia ze strony rodziny, brak możliwości uzyskania wsparcia ze strony rodziny;
- brak kontaktu ze środowiskiem;
- choroba, w tym; zaburzenia psychiczne, niepełnosprawność;
- niedośćność i niesamodzielność związana z wiekiem i stanem zdrowia;
- problem w spożywaniu posiłków, korzystaniu z toalety i poruszaniu się;
- zły stan zdrowia;
- problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego: sprzątanie, gotowanie, pranie, robienie zakupów, palenie w piecu kuchennym i CO, przynoszenie opału;
- problem z załatwianiem spraw urzędowych;
- niedostosowanie mieszkania dla potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych;

Potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych:

- potrzeba bliskości - wsparcie i kontakt osobisty, rozmowa, wysłuchanie;
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa poprzez asystowanie i pomoc w trudnościach dnia codziennego (toaleta, pomoc w spożywaniu posiłków, wstawanie z łóżka, sadzanie na wózek itp.);
- pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego: gotowanie posiłków, sprzątanie, pranie itp.;
- umawianie wizyt lekarskich, pomoc w dostaniu się do placówek służby zdrowia, podawanie leków, pielęgnacja zalecona przez lekarza;
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

Osoby pozbawione możliwości zaspokajania ww. potrzeb często zdane wyłącznie na siebie umieszczane są w domach pomocy społecznej i w zakładach opiekuńczo-leczniczych. Sytuacja taka powoduje pogłębienie ich problemów oraz zwiększone obciążenia finansowe dla Gminy, przy czym stwierdzić należy, że GOPS w Przemyślu, już od kilku lat prowadzi taką politykę społeczną, by jednak stwarzać takie możliwości środowiskowe, by osoby te zostawały w swoim środowisku.

Rok	Liczba osób umieszczonych w DPS z terenu Gminy Przemyśl	Koszty pobytu w DPS
2015	9	194 800,08 zł
2016	7	193 761,49 zł
2017	5	130 651,75 zł
2018	5	127 625,43 zł

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS

Zorganizowanie dla osób starszych wsparcia w formie pomocy sąsiedzkiej wzmocni jedynie ten kierunek rozwoju zabezpieczenia społecznego, co zmniejszy zapotrzebowanie na umieszczanie ich w instytucjonalnych formach opieki i co za tym idzie zminimalizuje koszty związane z kierowaniem do tych instytucji.

Dodatkowo istotnym faktem jest możliwość zaangażowania w pomoc najbliższego otoczenia oraz propagowanie idei rozwoju wzajemnych relacji między osobami potrzebującymi pomocy a chętnymi do jej udzielenia. Tu pojawia się drugi niezbędny element projektu - *Sąsiad (mieszkaniec tej samej miejscowości lub terenu Gminy Przemyśl)*, który pomaga w zabiegach higienicznych i pielęgnacji, przygotowywaniu posiłków oraz utrzymywaniu czystości w mieszkaniu. Ponadto załatwia sprawy urzędowe, zaopatruje w żywność i leki, ustala wizyty lekarskie, natomiast podczas pobytu w szpitalu – odwiedza. Często organizuje również czas wolny i zapewnia osobie starszej kontakty z otoczeniem (krewnymi, sąsiadami).

Charakterystyka osób świadczących pomoc sąsiedzka:

- chęć pomocy innym;
- potrzeba wyjścia z domu i wyjścia do ludzi;
- potrzeba przydatności i wiary we własne siły;
- potrzeba kontaktu i aktywności.

Sąsiad przez fakt swojej „bliskości” przewycięża poczucie osamotnienia i izolacji osoby niesamodzielnej, jej nieufność i dystans wobec otoczenia. Ponadto rozbudza wrażliwość, empatię i poczucie odpowiedzialności za tą osobę w środowisku jej zamieszkania. W ten sposób inicjuje i podtrzymuje relacje sąsiedzkie – integruje społeczność lokalną.

Spojrzenie na jednostkę w perspektywie wzajemnych zależności pomiędzy innymi jednostkami należącymi do wielu grup (takich jak rodzina, grupa sąsiedzka) oraz danego otoczenia społecznego, a także oddziaływanie poprzez zmianę całego środowiska, umożliwi

skuteczniejszą zmianę postaw i mentalności jednostek.

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Założeniem programu jest wdrożenie pomocy dla seniorów oraz aktywizacja lokalnego środowiska w kierunku tworzenia systemów wsparcia i samoorganizacji. Cel ten będzie realizowany poprzez wprowadzenie usługi pomocy sąsiedzkiej świadczonej na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych, niesamodzielnych i schorowanych. Usługi obejmą pomoc w codziennych czynnościach takich jak: załatwianie spraw w urzędach, poradniach lekarskich, realizację recept, dokonywanie zakupów, sporządzanie posiłków, sprzątanie mieszkania oraz zapewnieniu kontaktów z otoczeniem, z wyłączeniem usług pielęgniarских.

Wsparcie w postaci usługi pomocy sąsiedzkiej mogą uzyskać osoby samotne, w wieku powyżej 65 r.ż. lub niepełnosprawne, schorowane i niesamodzielne zamieszkujące na terenie Gminy Przemysł. Beneficjentami ostatecznymi projektu będzie od 15 do 30 osób.

Drugim elementem projektu będzie wyłonienie i przygotowanie grupy aktywnych mieszkańców gminy, chętnych do podjęcia pomocy osobom potrzebującym. Osoby, które zdecydują się wziąć pod opiekę seniora będą zobowiązane do świadczenia pomocy na rzecz osoby potrzebującej w wymiarze od 10 - do 40 godz. miesięcznie. Z osobami chętnymi do podjęcia pomocy i z osobami objętymi pomocą zostanie zawarte pisemne porozumienie w postaci "Kontraktu socjalnego".

III. CEL GŁÓWNY:

Celem głównym programu jest zapewnienie osobom samotnym, niesamodzielnym, niepełnosprawnym, w podeszłym wieku bez względu na płeć, wsparcia i pomocy w podstawowych czynnościach dnia codziennego ułatwiających pozostanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania poprzez organizację usług opiekuńczych dla 15-30 osób w ramach pomocy sąsiedzkiej w miejscowościach Gminy Przemysł w okresie od 2019 – do 2022 roku.

IV. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Promowanie pozytywnych postaw społecznych propagujących działania na rzecz seniorów.
2. Poprawa bezpieczeństwa osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych .
3. Przewyciężenie poczucia osamotnienia i izolacji
4. Poprawa jakości życia osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych .
5. Rozbudzenie wrażliwości, empatii i poczucia odpowiedzialności w środowisku
6. Inicjowanie i podtrzymywanie relacji sąsiedzkich – integracja społeczności lokalnych.
7. Wzmocnienie więzi społecznych.
8. Poprawa kontaktów w środowisku lokalnym, możliwość nawiązania przyjaźni.
9. Możliwość pozostawienia osób starszych w dotychczasowym przyjaznym środowisku
10. Oddalenie w czasie konieczności korzystania z płatnych usług opiekuńczych i całodobowych form opieki (DPS, ZOL).

I. KRYTERIA PRZYZNANIA USŁUG W POSTACI POMOCY SĄSIEDZKIEJ:

1. w pierwszej kolejności pomoc przyznawana będzie osobom samotnym, których dochód nie przekracza 300%, kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej - zgodnie z ustawą o pomocy społecznej,
2. osoby powyżej 65 r.ż., lub osoby niepełnosprawne, schorowane i niesamodzielne,
3. w uzasadnionych przypadkach dochód może być wyższy niż 300%, kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej - zgodnie z ustawą o pomocy społecznej,
4. pomoc może być realizowana jedynie za obopólną zgodą: osoby otrzymującej jak i świadczącej pomoc w ramach usług sąsiedzkich,
5. osoba, której zostanie przyznane wsparcie w postaci pomocy sąsiedzkiej nie ponosi jej kosztów,
6. wybór osób, którym będzie przyznane wsparcie będzie konsultowany z pracownikami GOPS

w Przemyślu,

7. pomoc przyznawana będzie osobom, które nie korzystają z pomocy w formie usług opiekuńczych
GOPS w Przemyślu,
8. niedozwolone jest realizowanie pomocy sąsiedzkiej, wobec osób, na które pobierane są świadczenia opiekuńcze w ramach świadczeń rodzinnych.

I. KRYTERIA DOBORU OSÓB ŚWIADCZĄCYCH POMOCY SĄSIEDZKIE:

1. pomoc świadczona jest przez osobę mieszkającą na terenie Gminy Przemyśl,
2. wymagana jest odpowiedzialność, równowaga i posiadanie możliwości świadczenia usług sąsiedzkich wobec osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych,
3. wybór osób, które będą świadczyć usługi, będzie konsultowany z pracownikami GOPS w Przemyślu,
4. preferowane jest aby osoba świadcząca pomoc nie była spokrewniona z osobą korzystającą ze wsparcia,
5. dopuszcza się możliwość świadczenia usługi przez jedną osobę /opiekuna dla więcej niż jednej osoby objętej wsparciem.

I. ZAKRES USŁUG SĄSIEDZKICH:

Usługi sąsiedzkie będą obejmować pomoc i wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych, niesamodzielnych i schorowanych w podstawowych czynnościach dnia codziennego, m.in. takich jak:

1. Bezpośrednia pomoc w miejscu zamieszkania związana między innymi z :
 - porządkowaniem domu,
 - przyrządzaniem posiłków,
 - praniem
 - przynoszeniem opału i paleniem w piecu
 - rozmowy
 - wspólne spędzanie czasu wolnego (np. spacery)
2. Realizacja działań pomocowych poza domem osób starszych m.in. takich jak:
 - wizyty u lekarza,
 - załatwianie spraw urzędowych,
 - odwiedziny w szpitalu,
 - pomoc przy robieniu zakupów;
 - informowanie najbliższych lub odpowiednich służb o pilnych potrzebach czy pogorszeniu się stanu zdrowia.

Usługi sąsiedzkie będą dostosowane do indywidualnych potrzeb osób wspieranych. Szczegółowy zakres i wymiar świadczonych usług będzie zaakceptowany przez osoby wspierane i ujęty w kontrakcie socjalnym obydwu stron.

I. FINANSOWANIE

1. Źródłem finansowanie zadań zawartych w Lokalnym programie Pomoc Sąsiedzka w Gminie Przemysł w 2018 roku są środki finansowe budżetu gminy stanowiące dochody własne Gminy.
2. Zadania Programu mogą być finansowane z innych źródeł finansowania z innych źródeł zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 2077 z późn. zm.).
3. Świadczenie związane ze wsparciem osób trzecich w ramach „POMOCY SAŚIEDZKIEJ” ustala się w wys. 9,00 zł/godz. – i będzie ono wypłacane świadczeniodawcy na podstawie „Kontraktu Socjalnego” oraz „Listy świadczonych usług”; w terminie do 5-go dnia każdego miesiąca następującego po miesiącu świadczenia pomocy sąsiedzkiej.
W 2019 roku przewidziano - wsparcie dla 15 osób, w okresie 12 miesięcy x 30 godzin (średnio) x 9,00zł/godz. = 48 600 zł.

I. ORGANIZACJA I EWALUACJA PROGRAMU

1. Osoby zainteresowane świadczeniem usługi opiekuńczej w ramach realizowanego projektu składają CV do siedziby GOPS w Przemysłu. Osoby świadczące usługi w ramach pomocy sąsiedzkiej będą je realizować na podstawie kontraktu socjalnego.
2. Osoby zainteresowane udziałem w projekcie składają deklarację udziału (dotyczy osoby objętej pomocą). Deklarację należy złożyć w GOPS w Przemysłu ul. plk. M. Borelowskiego 1. (I piętro)
3. Pracownicy socjalni raz na kwartał kontrolują i oceniają jakość świadczonych usług w ramach pomocy sąsiedzkiej; wprowadzając potrzebne korekty do obowiązujących „Kontraktów Socjalnych”.
4. Analiza i ocena realizacji Lokalnego Programu „Pomoc Sąsiedzka w Gminie Przemysł” w latach 2019 – 2022 będzie przedstawiona Radzie Gminy Przemysł – przez kierownika GOPS w Przemysłu, corocznie w terminie do 31 stycznia każdego roku obowiązywania Programu.